

مدیریت تاب آوری

الناز بهزاد پور، امیر محمد ضرغام پور بویراحمدی،
من اکبری، نسترن اصلان فعال، هما ترکاشوند

www.ketab.ir

نشر رهام اندیشه

عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت تاب‌آوری/الناز بهزادپور...[و دیگران].
مشخصات نشر	: کرج : رهام اندیشه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۱ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۹-۱۴-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
یادداشت	: الناز بهزادپور ، امیرمحمد ضرغام ، پور بویراحمدی ، مینا اکبری ، نسترن اصلان‌فعال ، هما ترکاشوند.
یادداشت	: کتابنامه : ص.۳۰۱.
موضوع	: تاب‌آوری
موضوع	: (Resilience) Personality trait
موضوع	: مدیریت بحران
موضوع	: Crisis manageme,
شناسه افزوده	: بهزادپور، الناز، ۱۳۶۶ -
رده بندی کنگره	: ۹۸BF ، ۳۹۶ ۳۲م/ت
رده بندی دیویی	: ۱۵۵ ۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۵۵۲۹

مدیریت تاب‌آوری

نویسندگان: الناز بهزادپور، امیر محمد ضرغام، پور بویراحمدی،

مینا اکبری ، نسترن اصلان فعال، هما ترکاشوند

انتشارات: رهام اندیشه

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب:

پیشگفتار ۱

فصل اول: مبانی نظری مرتبط با مدیریت تاب آوری و مدیریت بحران ۳

- ۱-۱ رویکرد توسعه پایدار شهری ۴
- ۱-۲ نظریه حکمروایی خوب شهری در راستای تاب آوری شهری ۱۳
- ۱-۳ توسعه پایدار شهری و تاب آوری ۲۷
- ۱-۴ مدیریت بحران ۳۶
- ۱-۵ مبانی نظری مرتبط با تاب آوری ۴۹
- ۱-۵-۱ مطالعات "تاب آوری" ۴۹
- ۱-۵-۲ چارچوب‌های مفهومی تاب آوری و سنجش آن ۶۰

فصل دوم: تاب آوری ۷۴

- ۲-۱ مفاهیم و تعاریف تاب آوری ۷۵
- ۲-۱-۱ مفاهیم واژه ای تاب آوری ۷۵
- ۲-۱-۲ تعاریف تاب آوری ۷۸
- ۲-۱-۳ طبقه‌بندی تعریف تاب آوری ۹۱
- ۲-۱-۴ ویژگی‌های تاب آوری ۱۰۱
- ۲-۱-۵ رویکرد مفهومی تاب آوری ۱۰۴
- ۲-۱-۵-۱ تاب آوری به عنوان پایداری ۱۰۴
- ۲-۱-۵-۲ تاب آوری به عنوان بازیابی ۱۰۴

- ۱۰۵ ۲-۱-۵- رویکرد مفهومی تاب آوری
- ۱۰۵ ۲-۱-۵-۱- تاب آوری به عنوان پایداری
- ۱۰۶ ۲-۱-۵-۲- تاب آوری به عنوان بازیابی
- ۱۰۶ ۲-۱-۵-۳- تاب آوری به عنوان دگرگونی
- ۱۱۱ ۲-۱-۶- انتخاب تعریف
- ۱۱۶ ۲-۱-۷- آسیب پذیری و تاب آوری
- ۱۱۶ ۲-۱-۷-۱- آسیب پذیری
- ۱۱۹ ۲-۱-۷-۲- ارتباط بین تاب آوری و آسیب پذیری

فصل سوم: شهر بادآور و اجتماع تاب آور ۱۲۵

- ۱۲۶ ۳-۱- مکان تاب آور
- ۱۲۷ ۳-۲- شهر تاب آور و تاب آوری شهری (اجتماع تاب آوری)
- ۱۳۸ ۳-۲-۱- عناصر شهرهای تاب آور
- ۱۴۱ ۳-۲-۲- مولفه های کلیدی شهر تاب آور
- ۱۴۲ ۳-۲-۳- اصول برنامه ریزی شهر تاب آور در مقابله با بحران
- ۱۴۸ ۳-۳- معیارها و شاخص ها تاب آوری
- ۱۶۷ ۳-۴- ابعاد تاب آوری خصوصا در شهرها
- ۱۶۷ ۳-۵- تاب آوری ساختاری - کالبدی
- ۱۶۹ ۳-۶- چارچوب ها و مدل های سنجش تاب آوری

فصل چهارم: مدیریت تاب آوری ۱۷۵

- ۱۷۶ ۴-۱- مدیریت شهری

۱۷۹	۴-۱-۱ وظایف مدیریت شهری
۱۸۱	۴-۱-۲ اهداف مدیریت شهری
۱۸۲	۴-۲ مدیریت تاب آوری اجتماعی
۱۸۸	۴-۳ مدیریت تاب آوری و سوانح
۲۰۱	منابع

فهرست جداول

جدول ۱-۱: ویژگی های مورد نظر حاکمیت شهری خوب از نظر برنامه توسعه سازمان ملل متحد	۲۰
جدول شماره ۱-۲: شاخص ها و ارزش های تاب آوری پایدار	۲۹
جدول شماره ۱-۳: نمونه یک سیستم شهری تاب آور	۳۴
جدول شماره ۱-۴: نقش برنامه ریزی شهری در فرایند مدیریت بحران در هفت مقطع زمانی	۴۳
جدول ۱-۵: فعالیتهای مدیریتی در مراحل مختلف - برنامه مدیریت بحران	۴۵
جدول ۲-۱ برخی از تعاریف تاب آوری	۸۷
جدول ۲-۲ تعاریف و مفاهیم تاب آوری در رشته های علمی مختلف	۸۹
جدول ۲-۳ طبقه بندی تعاریف تاب آوری	۹۴
جدول ۲-۴ طبقه بندی تعاریف تاب آوری	۹۹
جدول ۲-۵ نمودار رویکرد های نظری تاب آوری	۱۱۰
جدول ۲-۶: تعاریف آسیب پذیری و ارتباط آن با تاب آوری	۱۱۲
جدول ۲-۷: بازیابی نظامند از مفهوم تاب آوری و آسیب پذیری	۱۲۳

جدول ۸-۲ مقایسه تطبیقی بین آسیب پذیری و تاب آوری	۱۲۴
جدول ۱-۳ عناصر یک جامعه تاب آور.....	۱۳۹
جدول ۲-۳ کاربردهایی از ویژگی های شهر تاب آور در برنامه ریزی	۱۴۵
جدول ۳-۳ مدل ها و مطالعات انجام شده در زمینه تاب آوری	۱۵۳
جدول ۴-۳ ابعاد تاب آوری	۱۵۹
جدول ۵-۳ ابعاد و مولفه های تاب آوری	۱۶۵
جدول ۱-۱: جدول مراحل کلی مدیریت سوانح	۱۸۹

فهرست نمودار

نمودار ۱-۱: عناصر در نظر گرفته شده در مدل مشترک عمومی - خصوصی	۲۳
نمودار ۲-۱: رابطه بین حکمرانی ظرفیت سازی، با تاب آوری	۲۷
نمودار ۳-۱: مدل اجرایی مدیریت بحران	۴۸
نمودار ۳-۱: مولفه های شهر تاب آور	۱۴۱

فهرست اشکال

شکل ۱-۱: چارچوب معشیت پایدار	۶۴
شکل ۲-۱: پنج شلای سرمایه	۶۵
شکل ۳-۱: چارچوب مفهومی در ارتباط بین سرمایه و تاب آوری در مقابل سانحه	۶۷
شکل ۴-۱: چارچوب مفهومی ارزیابی اصولی تاب آوری جامعه	۶۸
شکل ۵-۱: متغیرهای منتخب و مدل سنجش تاب آوری اجتماعی - اقتصادی	۷۳
شکل ۱-۲: مسیر فرضی دو جامعه	۸۶
شکل ۲-۲: شرایط مخالفی عوامل فشار	۹۶

پیشگفتار:

"سازمان فضایی هیچ شهری تغییر نمی کند، مگر آنکه شهروندان فضای شهری خود را با اهدافی والا تغییر دهند" (صرافی). شهروندان میبایست در مقابل مشکلات و بحرانهای شهری به سطح تاب آوری شهری دست یابند و شهر را مجدد به سوی فضایی انسانی، پایدار، بحران ستیز، کارآفرین، بوم مدار، شهروند محور، عدالت محور، دعوت کننده و سر زنده فرمایند.

وقوع بلاهای طبیعی، سلب و زلزله و بلایای انسان ساخت در فضاهای جغرافیایی دارای تأثیرات مخربی باقی می ماند. غالباً بلایای طبیعی با تخریب منابع درآمدی و امکانات زیستی با سلامت ساکنان در ارتباط بوده و خطری جدی برای توسعه به شمار می روند. به همین دلیل امروزه دولت ها برای کاهش اثرات بلایای طبیعی، راهبردهای نظیر توانمندسازی جامعه برای تاب آوری در برابر مخاطرات به کار می برد.

تاب آوری به توانایی جذب و برگشت پذیری پس از حادثه خطرناک ارتباط دارد و واژه تاب آوری با تمامی مراحل و بخش های سوانح و مدیریت بحران ارتباط دارد. تبیین تاب آوری در برابر تهدیدات، همان شناخت نحوه تأثیرگذاری ظرفیت های اجتماعی، اقتصادی، نهادی، سیاسی و اجرایی جوامع شهری در افزایش تاب آوری و سنجش ابعاد مختلف تاب آوری در شهرها است. دو نوع استراتژی برای مواجهه با سوانح، یکی استراتژی پیش بینی و بعدی استراتژی تاب آوری وجود دارد، اولی برای روبه رو شدن با مشکلات و معضلات شناخته شده و دومی برای مقابله با مشکلات ناشناخته ها می باشد. شهرهای تاب آور قادر هستند در برابر شوک های شدید بدون آشفتگی فوری یا خسارات دائمی ایستادگی کنند.

یکی از عوامل مؤثر در راستای بهبود تاب آوری، مباحث مدیریتی است که شامل سازماندهی و هماهنگی، تخصیص بودجه و منابع مالی برای جمعیت ساکن در محدوده خطر، به روزرسانی اطلاعات مرتبط به مخاطرات و آسیب پذیری ها، ترویج هماهنگی میان ادارات داخلی و رهبری برای کاهش خطر پذیری بلایا، تنظیم توسعه شهری و محلی با اصول کاهش خطر پذیری، مدیریت و محافظت از زیرساخت ها، ایجاد کالبد و جامعه ای تاب آور، اصلاح قوانین ساخت و ساز و کاربری زمین و آموزش جوامع محل است. بر سر این و مرور ادبیات جهانی بیانگر آن است که با رعایت کردن این موارد می توان به ساخت بوم تاب آور در برابر بلایای طبیعی اقدام کرد.

این کتاب در ارتباط با مدیریت تاب آوری با ارائه شاخص های تاب آوری حائز اهمیت و تلاش بی وقفه می باشد. فصل اول در مورد مبانی نظری مرتبط با مدیریت تاب آوری و مدیریت بحران، فصل دوم در ارتباط با تاب آوری، فصل سوم شهر تاب آور و اجتماع تاب آور و نهایتاً فصل چهارم مدیریت تاب آوری می باشد.

در آخر باید متذکر شویم که چقدر زیست که بتوان به گفته ی لویی مامفورد ساختار مدنی را ایجاد کند که انسان خود را در خانه (باعشق به دنیای پیرامون) بیابد. از سویی بعد از ایجاد تغییرات ابدی، اجتماعی و اقتصادی برگرفته از بحران ها و آسیب های طبیعی در جهت ایجاد فضاهای بدیع و پایدار شهری گام بردارد و تاب آورد!!! در یک کلام کلی تنها جسم شهر دیده نشود بلکه بتوان روح آن را نیز التیام بخشید!!